

Συμπληρωματικά Τεκμήρια

Η επεξεργασία του καπνού στο παρελθόν και η εξέλιξή της

Περί το τέλος του φθινοπώρου άρχιζε το παστάλιασμα του μπασμά. Έτσι ονομάζεται η εργασία που γινόταν από τον παραγωγό πριν τη δεματοποίηση των καπνών του. Η διαδικασία πασταλιάσματος είναι το στρώσιμο των φύλλων του καπνού το ένα επάνω στο άλλο σε δεσμίδες 40-60 φύλλων (παστάλια), ίσου μεγέθους και χεριού συλλογής.

Τα παστάλια τοποθετούνταν σε γύρους (στρόγγυλες, ξύλινες κατασκευές 40-60 εκατοστών με μια οπή στο μέσον που εξασφάλιζε τον αερισμό τους. Ένας άλλος τρόπος ήταν να τοποθετηθούν τα παστάλια μπιντιριμέ σε ιστίφια, δηλαδή ευθείες σειρές πάνω σε σανίδι. Από τους γύρους και τα ιστίφια, κι εφόσον τα παστάλια είχαν ελεγχθεί και είχε διαπιστωθεί ότι είχαν φτάσει στη σωστή υγρασιακή κατάσταση (έχουν έρθει στο τάβι τους), προχωρούσε η διαδικασία.

Χωρική Συσκευασία/ Χωρική Δεματοποίηση

Η δεματοποίηση γινόταν για να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ομαλή συντήρηση και ζύμωση του καπνού, για να εξοικονομηθεί αποθηκευτικός χώρος και να εξασφαλιστεί η χωρίς φθορά μεταφορά του προϊόντος από το χωριό στο καπνομάγαζο. Για τη δεματοποίηση των χωρικών καπνών ακολουθούσαν δύο τρόποι, το δέμα σε παστάλι και το αρμαθόδεμα. Απαιτούμενα υλικά συσκευασίας ήταν η κάσα ή σεντούκι, τα σανίδια, τα σίδερα και το τσούλι.

Δέμα σε παστάλι

Ο καπνοπαραγωγός μετέφερε τα παστάλια από το γύρο ή το ιστίφι στην κάσα δεματοποίησης (ξύλινη κατασκευή, πλάτους 60-70 εκ. και ύψους έως 1,5 μ. εντός της οποίας έχει τοποθετηθεί το τσούλι περιτυλίγματος.

Αρμαθόδεμα

Η συσκευασία αυτή είχε δύο μορφές: το κοινό αρμαθόδεμα και το καλούπι.

Το κοινό αρμαθόδεμα ζύγιζε περίπου 30 κιλά κι αφορούσε σε αρωματικές ποικιλίες, όπως ο μπασμάς και το Μπασί Μπαγλί. Ακολουθώντας αυτή τη μέθοδο συσκευασίας ο παραγωγός έστρωνε μέσα στην ειδική ξύλινη κάσα συσκευασίας αρμάθες καπνών, αφαιρώντας ταυτόχρονα τον σπάγκο.

Τελειώνοντας πρεσάριζε οριστικά το δέμα και έραβε το τσουλί δεματοποίησης γύρω από αυτό.

Η δεματοποίηση σε καλούπι αφορούσε σε καπνά ουδέτερα, όπως τα Τσεμπέλια, τα Μαύρα, κ.α., Η κάσα συσκευασίας και η διαδικασία ήταν όμοια με αυτή του κοινού αρματοδέματος. Στην περίπτωση όμως του καλουπιού δεν αφαιρούνταν ο σπάγκος και το βάρος του δέματος έφτανε τα 40-50 κιλά.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ο καπνοπαραγωγός ήταν υπεύθυνος για την αρτιότητα της συσκευασίας των καπνών του και τη συντήρησή τους στην αποθήκη του μέχρι την ημέρα παράδοσής τους στον αγοραστή (περίπου τον Απρίλιο). Αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να φροντίζει για το σωστό αερισμό και την υγρασία της αποθήκης του, καθώς και την απολύμανση του χώρου από έντομα.

Η σημασία της χωρικής συσκευασίας του καπνού επί της όλης εξέλιξης των καπνικών εργασιών καταδεικνύεται κι από το γεγονός ότι ήδη από το 1924 αναπτύσσεται σχετική νομοθεσία, η οποία προβλέπει τη συλλογή και συσκευασία καπνού.

Αποθήκη καπνοπαραγωγού: Οι αρμάθες μετά την ξήρανσή τους διπλώνονταν στα 3 ή στα 4 και σχημάτιζαν έτσι τους λεγόμενους κιοντέδες ή σαντάλια, τα οποία περνούσαν σε τσιγκέλια και τα αναρτούσαν από την οροφή της αποθήκης, έως την ημέρα που θα τα έκαναν παστάλια και θα τα συσκευάζαν (χωρική συσκευασία) για να πουληθούν στον καπνέμπορο. Στο διάστημα της παραμονής τους στην αποθήκη, τα καπνόφυλλα απέβαλαν την περιττή υγρασία και υφίσταντο ζυμώσεις που βελτιώναν την ποιότητά τους.

Ιστορική εξέλιξη της επεξεργασίας καπνού

Την κλασική επεξεργασία καπνού την αντικατέστησε η επεξεργασία της τόγκας, που άρχισε να εφαρμόζεται σταδιακά από το 1936 και μετά.

Με την εφαρμογή της επεξεργασίας της τόγκας, καταργήθηκαν όλα τα παλιά μέσα επεξεργασίας και αντικαταστάθηκαν από νέα, και ταυτόχρονα επήλθε λειτουργική αλλαγή του σαλονιού.

Η επεξεργασία της τόγκας αρχικά γινόταν αποκλειστικά με το χέρι, ήταν δηλαδή χειρωνακτική και στη συνέχεια έγινε μηχανική. Η εγκατάσταση των μηχανημάτων έγινε σιγά-σιγά και διήρκεσε πολλές δεκαετίες μέχρι να φθάσουμε στην σημερινή μορφή των καπνεργοστασίων.

Τα μηχανήματα ήταν διάφορες ξύλινες κυρίως κατασκευές που τις έκαναν οι μαραγκοί και οι σιδεράδες που εργαζόταν στην καπνική εταιρία. Οι κατασκευές αυτές δεν ήταν τυποποιημένες, ήταν πάντα πρωτότυπες. Σε κάθε καπνομάγαζο

οι διάφορες κατασκευές ήταν προσαρμοσμένες στους λειτουργικούς του χώρους.

Οι διάφορες εταιρίες στην προσπάθεια τους να αυξήσουν την παραγωγή τους έκαναν διαρκώς τροποποιήσεις στα μηχανήματά τους, με πολλές πατέντες.

Οι κυρίως μηχανολογικές αλλαγές έγιναν στην επεξεργασία, από το 1958 και μετά. Τα καπνεργατικά χέρια αντικαθίστανται από τις μηχανές. Τα μηχανήματα αυτά άρχισαν να κατασκευάζονται σε διάφορα τοπικά μηχανουργεία και άρχισαν να τυποποιούνται.